

Solidaridad

Reactie Solidaridad op Consultatie Beleidsbrief BHOS

14 april 2022

1. Hoe kan het Nederlandse bedrijfsleven meer betrokken worden bij de twin-transitie in (lage en midden-)inkomenslanden?

Solidaridad is een wereldwijde netwerkorganisatie, actief in meer dan 40 landen, en werkt nauw samen met het Ministerie in het verwezenlijken van de beleidsagenda door de verduurzaming van mondiale handelsketens. Wij geloven in de enorme potentie van het combineren van digitale- en de verduurzaming transitie om internationale productieketens de komende jaren ten goede te veranderen. Solidaridad werkt aan een integrale aanpak van ketenverduurzaming, van farm-to-fork, samen met alle actoren in de keten, juist ook het Nederlandse bedrijfsleven, waarbij we telkens zoeken naar innovatieve oplossingen. Een aantal suggesties hoe het Nederlandse bedrijfsleven meer betrokken kan worden bij de twin-transitie. Samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld kan hierbij tot positieve resultaten leiden, zoals de volgende voorbeelden ook laten zien :

- Wij werken samen met ACORN, een onderdeel van de Carbon Bank van de Rabobank, die zich ten doel stelt om kleine boeren toegang te geven tot internationale Carbon Markets. Solidaridad werkt nauw samen met de Rabobank om te zorgen dat kleine boeren (producenten van o.m. koffie en cacao) hun uitstoot verlagen, carbon credits kunnen verkopen en zo hun inkomen substantieel kunnen verhogen, terwijl ze tegelijkertijd een bijdrage kunnen leveren in de strijd tegen klimaatverandering. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van innovatieve technologie, om via satelliet data de groei van bomen te kunnen verifiëren, maar ook om via digitale oplossingen boeren te helpen over te stappen op boslandbouw en andere klimaat slimme methoden. Niet alleen de Rabobank en Solidaridad spelen een belangrijke rol, maar bij deze innovatie tech oplossingen zijn ook andere Nederlandse bedrijven betrokken, zoals Satelligence. Het Nederlandse bedrijfsleven kan meer inzetten op het compenseren van haar voetprint via dit soort effectieve oplossingen, waarbij de strijd tegen klimaatverandering en het terugdringen van armoede hand in hand gaan.
- Ook in een bredere context is het essentieel dat digitale technologie in te zetten om betaling voor *Environmental and Social Services* (PESS) te organiseren. Ondersteund door digitale technologie, kan in onze ogen een model ontstaan waarbij goede performance van producenten op milieu en sociaal gebied ook beloond wordt door partners in de keten. Carbon vastlegging, biodiversiteit, waterbeheer, leefbaar loon. Producenten aan het begin van de keten kunnen hier structureel aan werken, maar dan moet er ook een 'business case' voor hen zijn om bijvoorbeeld over te stappen op duurzamere productiemethoden. Dat betekent dat ze hiervoor gecompenseerd dan wel betaald moeten worden. Maatschappelijke organisaties en bedrijven kunnen een belangrijke rol vervullen in het gezamenlijk realiseren van deze transitie.
- Technologie van Nederlandse bedrijven kan een grote rol spelen in het transparant maken van internationale productieketens en het ondersteunen van bedrijven met hun Due Diligence en het respecteren van de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights en de

OECD guidelines. Tegelijkertijd worden boeren geholpen door ze via digitale oplossingen de informatie te geven die ze nodig hebben om duurzaam te produceren. Dezelfde data geeft bedrijven de gelegenheid hun ketens traceerbaar te maken. Solidaridad werkt al samen met Topsector Agri en Food en Nederlandse bedrijven en organisaties zoals Fairfood aan traceerbaarheid.

- Het is cruciaal te realiseren dat digitale innovaties, wanneer ingezet voor het behalen van duurzaamheidsdoelen, machtsverhoudingen in keten samenwerking zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden. Bedrijven kunnen inzetten op vergroten van eigen belang en macht en/of belang van ketenspelers en publieke doeleinden. Er is meer kennis en bewustzijn nodig over waar en wanneer leiderschap van bedrijfsleven gewenst is en wanneer dat ongewenst is, bijvoorbeeld in het bepalen van duurzaamheidsstandaarden, meet methodiek en eigenaarschap van data en data-analyse. Een visie op en richtlijnen voor data governance, is hard nodig om richting te geven aan het handelen van private sector zodat digitale innovaties daadwerkelijk bijdragen aan transparantie en verantwoordelijkheid in de keten. Het is belangrijk dat het ministerie daar het voortouw in neemt.

2. Hoe kunnen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen beter samenwerken om de duurzame ontwikkelingsdoelen te halen?

- Van belang is dat bedrijven, kennisinstellingen en NGO's een gedeelde onderzoeksagenda ontwikkelen en de belangrijkste onderzoeksvragen gezamenlijk formuleren. Dat betekent ook dat vermeden moet worden dat bedrijven eenzijdig als opdrachtgever van onderzoek fungeren aangezien dit op zijn minst de indruk wekt, dat onderzoek eenzijdig wordt gedaan in het belang van de bedrijven.
- Publiek-private samenwerkingen zijn een belangrijk middel voor het realiseren van duurzame (economische) ontwikkeling. Dit brengt echter ook uitdagingen met zich mee. De uiteenlopende belangen en andere manier van werken maakt dat samenwerking niet vanzelf gaat, maar een proces waar continu aan gewerkt moet worden, wat inzet van tijd en middelen vereist van alle betrokken partijen. Dit vraagt financiële ruimte, bijvoorbeeld door financiering van een facilitator tijdens de PPP maar ook formalisering van due diligence procedure en richtlijnen voor partnerschappen die committering en belegde verantwoordelijkheden waarborgen. Onder PPPs moet er meer ruimte zijn om lessen te leren en programma's aan te passen waar nodig. De bestaande subsidiekaders laten weinig ruimte voor het flexibiliteit en aanpassen van bestaande projecten, danwel vanwege geleerde lessen danwel vanwege een veranderende context.

3. Hoe kan de bovengenoemde Nederlandse inzet op beleidscoherentie voor ontwikkeling verder versterkt of verbeterd worden?

Het versterken van de beleidscoherentie op allerlei terreinen is in onze ogen van groot belang. Drie onderdelen willen wij er hier uit lichten:

1. **Coherentie tussen financieel beleid (incl. ontwikkelingsbeleid) & klimaatbeleid.** Wij zien in de praktijk dat klimaatverandering wereldwijd slachtoffers maakt door hittegolven, extreme weersomstandigheden en overstromingen. Slechts 1,7% van alle klimaatfinanciering - een fractie van wat nodig is - gaat naar kleinschalige landbouw in ontwikkelingslanden, ondanks de disproportionele kwetsbaarheid van kleinschalige landbouwproducenten. Kleinschalige boeren in

lage inkomenslanden worden vaak het hardst getroffen en hebben vaak niet de middelen om zich aan te passen. Het Klimaatakkoord van Parijs roept ertoe op al het beleid en alle geldstromen af te stemmen op de klimaatdoelen, zowel adaptatie en mitigatie. Het gaat daarbij om alle financiële stromen, zowel publieke als private financiering, ook buiten ontwikkelingssamenwerking. Elke vorm van financiering zou getoetst moeten worden of het een bijdrage levert aan een low carbon and climate resilient economy. Dit zou ook in ontwikkelingsbeleid centraal moeten staan.

2. **Werken aan IMVO.** Wij zien het als essentieel dat de nieuwe beleidsnota bedrijven aanzet tot maatschappelijk verantwoord ondernemen en de door het vorige kabinet ingeslagen weg op basis van vijf 'V's' (verplichten, voorwaarden stellen, verleiden, vergemakkelijken en voorlichten) doorzet en uit werkt in een 'doordachte mix'. Dit vraagt ook ambitieuze due diligence wetgeving op Europees en nationaal niveau: wetgeving die bedrijven aanzet om 'root causes' van duurzaamheidsproblemen aan te pakken. Aangezien armoede vaak een kern oorzaak is van veel duurzaamheidsproblemen zou due diligence wetgeving bedrijven moet stimuleren een leefbaar inkomen en leefbaar loon voor werkenden in hun keten mogelijk te maken. Van belang is dat Nederland in de Europese Raad pleit voor een ambitieuzere EU-richtlijn die volledig in lijn is met de OESO-richtlijnen en bedrijven verplicht met hun leveranciers aan verbetering te werken. En dat Nederland zo snel mogelijk een eigen ambitieuzer wetsvoorstel presenteert.
3. **Duurzaamheidsbeleid en concurrentiebeleid.** Verder herzien van de mededingingswetgeving vanuit duurzaamheid en partnerschap perspectief. Duurzaamheidsinspanningen op lange termijn vergen partnerschappen en afspraken. Wellicht ook afspraken over (minimum) prijzen. Dat kan op gespannen voet staan met de mededingingswetgeving. Zou goed zijn hierbinnen meer ruimte te creëren voor afspraken die nodig zijn voor het realiseren van de duurzaamheidstransitie.

4. Hoe kan de overheid het duurzame verdienvermogen van Nederlandse bedrijven in het buitenland versterken?

- Het is belangrijk om het duurzame verdienvermogen van Nederlandse bedrijven in de context te zien van inclusieve en duurzame economische ontwikkeling. Het startpunt dient te liggen bij de bijdrage aan ontwikkelingsdoelen, zoals de SDG's en niet primair bij het verdienvermogen van het bedrijfsleven. De uitdaging en opgave zou juist moeten zijn, te zoeken naar mogelijkheden om deze beide te laten samenvallen.
- Nederlandse bedrijven kunnen door beschikbaar stellen van inputs, technologie en diensten bijdragen aan ontwikkelingsdoelen en SDG's in ontwikkelingslanden. Maar Europese technologie zijn niet noodzakelijkerwijs aangepast aan de situatie in alle landen en regio's. Vaak is er daarom behoefte aan aanpassing, pilots en testen. En bredere partnerschappen met maatschappelijke organisaties, internationaal en lokaal, kunnen bijdragen aan betere inbedding.
- Bevorderen van lange termijn partnerschappen tussen leveranciers en afnemers in de keten. De verduurzamings-transitie vereist lange termijn samenwerking in de keten, meer stabiliteit en zekerheid, vooral voor primaire producenten, met inkoop gebaseerd op 'two way codes of conduct' en samenwerking met partners in de keten gericht op lange termijn verbeteringen en door hier ook in te investeren. Veel Nederlandse bedrijven doen zaken met producenten in lage en middeninkomenslanden, door het inkopen van grondstoffen of het verkopen van hun diensten of producten. In de agri-food sector zijn prachtige voorbeelden, zoals Nederlandse bedrijven die zaden en technologie toegankelijk maken voor kleine (agri) ondernemers in ontwikkelingslanden. Klimaatverandering vraagt om andere zaden, digitaal gestuurde irrigatie technieken, slim watergebruik en circulariteit. Bevorderen van interactie tussen bedrijfsleven en NGO's zoals Solidaridad kan zorgdragen voor een effectieve transfer van kennis en technologie van Nederlandse bedrijven naar lage en middeninkomenslanden en er een nieuwe interessante afzetmarkt ontstaat. Zie als voorbeeld dit [partnerschap](#) tussen Solidaridad en East West Seeds

5. Op welke thema's of sectoren ziet u kansen om internationaal te ondernemen?

Het Nederlands bedrijfsleven heeft op vele terreinen - in potentie - de mogelijkheid om internationaal te ondernemen, waarbij we willen toevoegen dat dit dient te gebeuren in combinatie met 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'. Nederland heeft de laatste jaren op allerlei manieren relevante kennis en ervaring opgebouwd in verduurzaming van internationale waardeketens en in het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen, vaak in samenwerkingsverbanden. Er zijn tal van Nederlandse bedrijven, grote en MKB-bedrijven die laten zien dat ze voorop lopen. Maar er zijn ook diverse onderzoeken die tonen, dat een belangrijk deel van de Nederlandse bedrijven nog belangrijke stappen te zetten heeft (bijv. *Monitoring project onderschrijving OESO richtlijnen en UNGPs*, 2019). Nu duurzaamheid internationaal steeds meer de norm wordt, biedt dit Nederlandse bedrijven in potentie een voorsprong. En de kans deze voorsprong verder te ontwikkelen.

We zien kansen in een aantal sectoren voor (sommige) Nederlands bedrijven om internationaal een rol te spelen waarbij we hier noemen:

1. **Landbouw en voedselvoorziening:** De uitdaging daarin ligt voldoende te richten op ondersteuning van professionalisering van kleinschalige producenten en (verdere) ontwikkeling 'climate smart' regeneratieve landbouw. Financiering is vaak een bottleneck. Nederlandse financiële instellingen kunnen hier een rol spelen, onder meer door het verder ontwikkelen van Technologie.
2. **Circularity en energie:** Valorisatie van biomassa in ketens en door samenwerking tussen commodity sectoren, volgens cascadering model voor hoge economische verwaardiging en grootste klimaatimpact. Carbon offsetting / insetting
3. **Digitale Technologie:** ondersteuning aan transparantie en traceerbaarheid, beschikbare maken van digitale technologie voor kleinschalige producenten. Hier kan ook een belangrijke rol voor MKB-bedrijven (start ups) zijn.

6. Hoe kan de overheid het bedrijfsleven (specifiek het MKB) dat internationaal onderneemt (of dat

Ondersteuning van bedrijfsleven bij internationaal ondernemen, moet hand in hand gaan met *verantwoord* ondernemen: de eerder genoemde vier V's. Wat de overheid niet meer zou moeten doen, is onder andere:

- Niet langer stimuleren van goedkope export van agrarische producten die lokale landbouw- en voedselproductie in de weg zit.
- Geen export kredieten of subsidies voor ondernemingen die niet bijdragen aan de klimaatdoelstellingen (Nationally Determined Contributions) van een land.

7. Waar is Nederland op het gebied van ontwikkelingssamenwerking volgens u goed in? Op welke thema's zou Nederland een aanjagende rol kunnen vervullen?

Hierbij willen we aantal nauw met elkaar samenhangende thema's noemen, waarvan we hopen dat deze ook in nieuw beleid centraal zullen staan:

- **Stimuleren lokale landbouwproductie en voedselzekerheid:** Nederlandse NGOs en bedrijven hebben een schat aan ervaring op dit terrein.
- **Ondersteunen en samenwerking met maatschappelijke middenveld,** van belang voor de kwaliteit van veel Nederlandse ontwikkelings inspanningen.
- **Duurzame ketenontwikkeling in samenwerking tussen overheid, het bedrijfsleven en NGO's.** Nederland heeft de afgelopen decennia, vanuit bedrijven, bedrijven en NGOs, en vooral in samenwerking tussen deze partijen, met succes geïnvesteerd in duurzame ketenontwikkeling. Betrekken van bedrijven is cruciaal voor duurzame ontwikkeling.
- **Publiek private partnerships** en effectieve combinatie van hulp en handel. Hoewel de recente IOB evaluaties ook laten zien dat hier nog veel te leren en verbeteren valt.
- **Internationaal Maatschappelijk Ondernemen.** Nederland heeft de afgelopen jaren hier een belangrijke aanjagende voorlopersrol gehad. Wij hopen dat Nederland, ondermeer door vormgeven van de vijf V's (verplichten, voorwaarden stellen, verleiden, vergemakkelijken en voorlichten, dus inclusief ambitieuze wetgeving) dit doorzet.

8. Op welke manier en op welk vlak kan de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking nog meer innoveren?

Nederland heeft op het gebied van duurzame ketenontwikkeling al tientallen jaren een rol van voorloper en innovator. Vooral door het stimuleren van allerlei verschillende duurzaamheidsinitiatieven, veelal vormgegeven in partnerschap tussen maatschappelijke organisaties, overheid, kennisinstellingen en bedrijven. En deze ervaring ook internationaal verder vorm te geven, in internationale organisaties en multi-stakeholder platforms. De komende jaren kan Nederland dit verder vormgeven en uitbouwen door innovaties en organisaties die hierin actief zijn, verder te stimuleren. Ondermeer door vanuit het ontwikkelingsbudget innovaties verder te stimuleren via fondsen die niet vragen om dichtgetimmerde projecten, maar mogelijkheden bieden om te experimenteren.

9. Op welke manier/welk vlak kan Nederland als donor nog meer durf te tonen?

Nederland kan onder meer extra durf tonen door meer inzet op klimaatfinanciering. De afspraak in UNFCCC is per jaar 100 miljard euro 'nieuwe en additionele' financiering voor ontwikkelingslanden beschikbaar stellen. Deze afspraak is toe nu toe niet nagekomen. Een ambitieuze donor met durf zou ervoor kiezen extra financiering beschikbaar te stellen en daarmee concreet voorloper en trekker van de Champions Group on Adaptation Finance te worden.

10. Heeft u nog andere punten van aandacht die u vindt dat meegenomen dienen te worden in de nieuwe beleidsnota?

De (nu al in de praktijk al vaak zichtbare) impact van klimaatverandering in het dagelijks leven van vele kansarmen in ontwikkelingslanden vraagt er in onze ogen om **Klimaatmitigatie maar vooral ook -adaptatie centraal te stellen in de nieuwe beleidsnota**. Kleinschalige boeren in het zuiden worden nu al vaak dagelijks geconfronteerd met de gevolgen van klimaatverandering. Maar veel van hen kunnen ook belangrijke rol spelen in mitigatie.

In aanvulling op wat in het bovenstaande al is genoemd:

- Slechts 1,7% van alle klimaatfinanciering - een fractie van wat nodig is - gaat naar kleinschalige landbouw in ontwikkelingslanden, ondanks de disproportionele kwetsbaarheid van kleinschalige landbouwproducenten. Kleinschalige boeren in lage inkomenslanden worden vaak het hardst getroffen en hebben vaak niet de middelen om zich aan te passen. Het is noodzakelijk om het huidige financieringsinstrumentarium te evalueren en aan te passen zodanig dat deze grote groep kleine boeren beter toegang krijgen tot klimaatfinanciering. Daarbij is het ook belangrijk om het ontwerp en de voorwaarden van de internationale klimaatfondsen opnieuw te bekijken om ze toegankelijker te maken voor programma's die gericht zijn op het financieren van kleine boeren. Daarbij kunnen en moeten meer lokaal gedreven en lokaal beheerde klimaatfondsen, waarin gemeenschappen in staat worden gesteld om controle over deze fondsen uit te oefenen, een belangrijke rol vervullen.
- Het IOB constateert in *Evaluatie klimaatfinanciering voor ontwikkeling*, dat verschillende doelgroepen als vrouwen, armen en boeren, niet consequent worden opgenomen in het ontwerp, de goedkeuring en de monitoring van klimaatprojecten, noch in de rapportage. <https://www.iob-evaluatie.nl/resultaten/klimaatfinanciering>). Hier zijn grote stappen mogelijk en noodzakelijk.
- Koolstofverwijdering (benaderingen die koolstofdioxide (CO₂) rechtstreeks uit de atmosfeer verwijderen) biedt mogelijkheden om aanpak van het klimaatprobleem en armoedebestrijding te combineren. Enkele bekende benaderingen zijn het planten van bomen en het vergroten van de koolstofopslag in de bodem - op de natuur gebaseerde oplossingen die natuurlijke koolstofputten benutten en verbeteren. Deze worden al over de hele wereld gebruikt. Velen zijn echter klaar voor bredere toepassing en zouden baat hebben bij publieke en private financiering om sneller op te schalen en de inventarisatie en monitoringcapaciteit te verbeteren.